

**შერვუდ ანდერსონის პერსონაჟთა გროტესკული
სახეები და ნიღბები**

წურწუმი კობა

სსიპ სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

აბსტრაქტი. წარმოდგენილი პუბლიკაციის მიზანია დიდი ამერიკელი მწერლის შერვუდ ანდერსონის ნოველების კრიტიკული ანალიზი, ინტერპრეტაცია და კონოტაციური ძიებანი. ამ თვალსაზრისით ნაშრომში განხილულია ანდერსონის სხარტი, მოკლე, უსიუჟეტო ნოველები, მათი კომპოზიცია. მწერლის წერის სტილი, გარემო; ნაჩვენებია ეპოქის კრიტიკა, კულტურისა და ხელოვნების კრიზისი, ფილოსოფიური და ფსიქოლოგიური თემები.

შ.ანდერსონის ნოველების არქიტექტონიკა მყარი, ლაკონური და ტევადია. ისინი იტევენ ადამიანური ყოფის უმნიშვნელოვანეს ფრაგმენტებს, ზოგჯერ მთელ ისტორიას. მწერლის მთავარ, სტილურ თავისებურებად უნდა მივიჩნიოთ უკიდურესად შეკუმშული თხრობა, სხარტი და მოკლე დიალოგები, სიტყვის ეფექტური გამოყენება.

შ. ანდერსონთან მთელი სიმძაფრითაა გააზრებულია აწმყო, მძიმე ეგზისტენციალური გარემო. მწერლის პროტაგონისტი პერსონაჟების ეჯიბრებიან დროს, ეპოქას, დეგრადირებულ სისტემას, ავტორიტარულ რეჟიმს. ისინი დროის ნაკადიდან ამოვარდნილი პერსონაჟები არიან. მწერლის ტრაგიკული სახეები და ნიღბები ეპოქის სინამდვილეს ქმნიან.

კაპიტალისტური ფასეულობები და მსოფლმხედველობა ანადგურებს და ბოჭავს მაღალი იდეალური პრინციპებისა და ღირებულებების მქონე ადამიანებს. ანდერსონის პერსონაჟები ეწირებიან ძალადობას, კაპიტალიზმის უხეშ მარწუხებს, საზოგადოების ზეწოლას. მათ ყველაზე მეტად ადამიანური რესურსების სიმწირე და ჰუმანიზმის ნაკლებობა აღელვებთ. უმექმედობას და მარტოობას მოსდევს ანდერსონის პერსონაჟების სრული კატასტროფა. ცხოვრებისაგან წელში გატეხილი პერსონაჟები გაუსაძლის რეალობაზე გვესაუბრებიან. ყოველივე ეს შეუწყნარებელი ეპოქის კონვულსიებია.

დისკურსიული აზროვნება, კონოტაციური ძიებანი, ინტერპრეტაცია, მედიტაციები, აზრის მრავალპლანიანობა, კრიტიკული ანალიზი, შეპირისპირება, მეტაფორებისა და სიმბოლოების გააზრება, მეთოდოლოგიური ძიებანი გასდევს წარმოდგენილ ტექსტებს.

საკვანძო სიტყვები: ამერიკული ნოველა, გროტესკი, სარკაზმი, ლაპიდარული, კოგნიტური, კონტამინაცია, შერვუდ ანდერსონი.

შერვუდ ანდერსონი ლაპიდარული, სხარტი, მოკლე, უსიუჟეტო ნოველების დიდოსტატია. მართალია, მისი ნოველების სიუჟეტური ქარგა ძალზე შეკუმშულია, მაგრამ ამით მისი ნოველების დეკორი არ ირღვევა. მისი ნოველების კომპოზიცია მრავალგვარი წაკითხვის საშუალებას იძლევა. ხშირია ფიგურალური მეტყველება,

ღრმა სემანტიკური აქცენტები, „ამობრუნებული მეტაფორები“ (ბორხესი) და სიმბოლოები. ანდერსონი გროტესკის, ირონიისა და სარკაზმის უბადლო ოსტატია. საოცარი ოსტატობით უთავსებს ერთმანეთს კომიკურ, ფსიქოლოგიურ და ფილოსოფიურ თემებს. ხშირად პარადოქსული და სარკასტულია მისი პერსონაჟების („კვერცხი“, „სიკვდილი ტყეში“) ბედი. ანდერსონი თითქოს წყვეტს კავშირს ადრეული პერიოდის ამერიკულ ნოველასთან, მაგრამ ეს იმას როდი ნიშნავს, მთლიანად ემიჯნება „წარსულს“. მისი ნოველები უხვად საზრდოობენ წარსული გამოცდილებით. მიუხედავად ამისა, მისი წერის სტილი რადიკალურად განსხვავდებოდა ადრეული პერიოდის ამერიკელი მწერლებისაგან (ნათანიელ ჰოთორნი, ბრეტ ჰარტი, ედგარ პო და სხვა).

შ. ანდერსონთან უმთავრესია მეტაფორული აზროვნება. მისი მცირე ტექსტები იმაზე მეტს ამბობენ, ვიდრე ეს ზედაპირზე დევს. ანდერსონმა უკუაგდო ყოველგვარი კომპრომისები და ყოფითი ცხოვრების სცენებს განზოგადოებული სახე შესძინა. მისი პერსონაჟები ხშირად აფსურდულ სიტუაციაში იმყოფებიან. შეიძლება ითქვას, მწერალი ერთი საკითხის გარშემო - დაუცველი ადამიანების მოკლე ისტორიებს გვიყვება, მაგრამ ეს ისტორიები და ეპიზოდები განზოგადოებულ სახეს იძენენ. მისი ექსპანსიური პერსონაჟები გულწრფელი არიან საკუთარ თავთან და მკითხველთა წინაშე. რაც მთავარია, შერვუდ ანდერსონთან ვერსად ნახავთ ფსევდომეტაფორებს, შელამაზებულ-შეთითხნილ პერსონაჟებს, სიმულაციებს, უხვსიტყვაო- ბას. და კიდევ, ანდერსონთან უმთავრესია ექსპრესიული თხრობა. მისი მოკლე მოთხრობები ერთი ამოსუნთქვით იკითხება. დიახ, ანდერსონმა ზედაპირულობას თავი დააღწია და ნოველის წიაღში, სიღრმეში შეაღწია, რათა მეტი გასაქანი მისცეს თავის წარმოსახვას.

ზოგჯერ მწერალი სკრუპულოზურად გვამცნობს გარემოს, ანტურაჟს. თავისი პერსონაჟების ფსიქოლოგიურ პორტრეტებს. მათ უმრავლესობას ხშირად ნერვიული შეტევა ემართებათ, ისინი ფიზიკურ ტანჯვაზე მეტად სულიერ ტანჯვას განიცდიან, აუტანელ მარტოობასაც და ნებაყოფლობით იზოლაციაში ყოფნასაც. ხშირად მათი საექვო მიდრეკილებანი დაფარულია გარშემო მყოფთათვის („ხელები“). ხშირია თავისუფლებისაგან გაქცევაც. მისი პერსონაჟები ხშირად ქალაქს სოფლის პასტორალურ გარემოს ამჯობინებენ. მათი ადგილი ქალაქში არაა. ისინი უფრო მყუდრო, მშვიდ, ერთფეროვან ცხოვრებას ამჯობინებენ, ვინემ ხმაურიან ქალაქს. ისინი ქალაქიდან ხშირად გამორბიან („ტენდი“).

შერვუდ ანდერსონის სამწერლო ასპარეზზე გამოჩენით ამერიკული ნოველის განვითარების ისტორიაში ახალი ეტაპი იწყება. მან თვისობრივად და ჟანრობრივად ახალი ლიტერატურული პროცესების დაწყება-დაჩქარებას შეუწყო ხელი; ნიადაგი მოუმზადა ამერიკულ მოდერნისტულ პროზას. ანდერსონი მოდერნისტული ღირებულებების მიმდები მწერალია. მის ნოველებში ხშირია მოდერნისტული „ჩანართები“; მოდერნისტული „მღელვარება“. ისიც უნდა ითქვას, რომ მისმა სტილმა გავლენა იქონია ბევრ ამერიკელ და ევროპელ მწერლზე. ანდერსონის წერის სტილში იყო რაღაც ისეთი, რითაც ის განსხვავდებოდა სხვა ამერიკელი მწერლებისაგან. მისი ნოველების „ინტერიერი“ – უსიუჟეტო კომპოზიციები გვიყვება მარტოსული და დაუცველი პერსონაჟების ცხოვრებაზე, რომლებსაც არც აწმყო გააჩნიათ და არც

მომავალი. მათი ცხოვრება დრამატიზმითაა სავსე.

შერვულ ანდერსონთან თვალშისაცემია სტილისტური მივანი. მწერალმა თავისი ძალები მოსინჯა ლიტერატურის თითქმის ყველა ჟანრში, მაგრამ მისი სახელი უმთავრესად დაკავშირებულია ამერიკულ ნოველასთან. ანდერსონმა სამწერლო კარიერა გვიან დაიწყო. დარბი ფერმერის მრავალშვილიან ოჯახში დაბადებულ მწერალს სისტემეტიური განათლება არ მიუღია. მიუხედავად ამისა, დაუღალავად იბრძოდა თვითგანვითარებისა- თვის. ანდერსონი სულაც არ ყოფილა ბედის რჩეული! არც ლიტერატურული ბედი ყოფილა მისი ადვილი და არც მეტად იღბლიანი მისი პირადი ცხოვრება(რამდენიმე ქორწინება, ოჯახიდან გაქცევა, ნერვიული აშლილობა).

ოდითხური ეპოქა არავის ინდობდა!

არც შერვულ ანდერსონი დაინდო!

ანდერსონის ნოველებში ყველგან იგრძნობა ცხოვრებით დაქანცულობა. კარიკატურული პერსონაჟებიც ბევრია და გროტესკულიც; მორალურად და ზნეობრივად კასტრირებულ პერსონაჟებსაც შევხვდებით („მასწავლებელი“, „ღვთიური ძალა“, „თავგადასავალი“ და სხვა). ამავე დროს, მწერალი საოცარი სიზუსტით მერწავს ცხოვრებიდან ამოვარდნილი, გამოფიტული ხელოვნების წარმომადგენლებს, ხელოვნებას ამოფარებულ პერსონაჟებს (ენოქ რობინსონი, ნოველიდან „მარტოობა“); ხშირად აბსურდი და რეალიზმი გადაჰკვეთს მის ნოველებს. პირქუში იუმორიც ხშირად მეორდება.

შერვულ ანდერსონი ადამიანის ფსიქიკის არაცნობიერი მხარეებითაა დაინტერესებული. მას ადამიანის ქვეცნობიერი, დაფარული შრეები აინტერესებს. მის პერსონაჟებს ხშირად ქვეცნობიერი ტკივილი სტანჯავთ. ამ ტკივილებს ისინი ჩუმად დაატარებენ, ვერ ბედავენ ამ ტკივილების გამომზეურებას, რადგან შინაგანად გრძნობენ, რომ საზოგადოება მათ ვერ გაუგებს. აქვე შეუძლებელია არ ვახსენოთ ფსიქოანალიზის ფუძემდებელი ზიგმუნდ ფროიდი, რომელიც თავის შრომებში დიდი ადგილს უთმობს ქვეცნობიერ ფსიქიკურ მოვლენებს. მკითხველს უჩნდება განცდა, რომ ანდერსონის პერსონაჟები რაღაცას მალავენ. მათი შინაგანი განცდები ბოლომდე ბუნდოვანი ან დაფარულია. მის ტექსტებში მუდამ ტივტივებს არაცნობიერი განცდა. მწერალი ცდილობს ეს „არაცნობიერი“ ბოლომდე ბუნდოვანი დარჩეს. თითქოს მკითხველს ანდობს „ამოხსნას“. ამდენად, ანდერსონის ნოველები გვესაუბრებიან ადამიანის სულის ფარულ შრეებზე, ქვეცნობიერ სურვილებზე, ინსტინქტებზე, კოგნიტურ ქცევებზე. ადამიანის ამბივალენტურ ბუნებაზე. ხშირად მწერლის პერსონაჟების კოგნიტური აზროვნება (მაგ, „ტენდი“), რაციონალური მსჯელობიდან გადახრის მცდელობაა. იგივე შეიძლება ითქვას „კვერცხის“ პერსონაჟზე. ეს პერსონაჟები ქმნიან სუბიექტურ (გნებავთ, სოციალურ) რეალობას. ცხადია, ეს ტრანსცენდენტალური რეალობაა. ამით მწერალმა ეპოქის განწყობა, ხასიათი, საწუხარი გადმოქცა.

მწერალი კონტამინაციის ხერხსაც მიმართავს. მის ნოველებში ხშირად ორზე მეტი ამბავია გაერთიანებული. „ორაზროვნება“ მისი უსიუჟეტო ტექსტების უმთავრესი მახასიათებელი თვისებაა; ანდერსონთან მოულოდნელი ეფექტები და

ოქსიმორონებიც ხშირად გვხვდება (ოქსიმორონი პარადოქსის ერთ–ერთი სახეა). ამავე დროს, ანდერსონის ნოველებში იგრძნობა გადაძახილი ფროიდთან, იუნგთან, ნიცშესთან, წინა საუკუნეებთან, მხოლოდ რეცეფციის დონეზე.

დაკვირვებული მკითხველი უთუოდ იმასაც შეამჩნევს, რომ ანდერსონის ნოველების კონგლომერატი არაა მარტივი. პირობითად, ესაა ერთი დიდი ნოველა, ერთი დიდი მოთხრობა. მიუხედავად ამისა, ისინი ერთ მთლიან ანსამბლეს ქმნიან. შეიძლება ითქვას, ეს არის ერთი დიდი ჯოისისეული შინაგანი მონოლოგი, „ცნობიერების ნაკადის“ კომპოზიციუ–რი სქემა, სადაც ერთმანეთს ენაცვლებიან მსგავსი, იდენტური პერსონაჟები. მათ რაღაც აკავშირებთ ერთმანეთთან. ალბათ, ეპოქა, გარემო, სოციალური პრობლემები, კაპიტალიზმის ძლიერი სუსხი. დიახ, ანდერსონის ნოველები განსაკუთრებულ ყალიბშია მოქცეული. მისი პერსონაჟების პერცეფცია ემსახურება გარემოს, სინამდვილის აღქმა–გააზრებას. რაც ყველაზე თვალშისაცემია, ანდერსონის პერსონაჟებს ადაპტაცია უჭირთ დროსთან.

შ. ანდერსონი თავისი გროტესკული პერსონაჟებით იმ მწვავე საკითხებზე გვესაუბრება თუ რა შეიძლება მოჰყვეს უსამართლო წეს–წყობილებას, ძალადობას, გაუცხოებას, ცრუ ფასეულობების მიღებას. ამ მხრივ საყურადღებოა შერვუდ ანდერსონის ესეების კრებული „საგონებელში ჩავარდნილი ამერიკა“ („The American County Fair“, 1930). ანდერსონმა თავისი შემოქმედებით გვიჩვენა ეპოქის განწირულობა, მშფოთვარე თანამედროვეობა. საოცარი ოსატობით არია ერთმანეთში კომიკური და გროტესკული ნიღბები. შეიძლება ითქვას, ანდერსონი ამერიკული ყოფის ამსახველი მწერალია; ამერიკული ცხოვრების ქრონიკებს მთელი სიზუსტით გადმოქცემს. ცრუ დაპირებებით დაბრმავებულ საზოგადოებას მწერალი აფრთხილებს სულიერი ნგრევისა და დამარცხების გარდაუვალ შედეგებზე. მეტიც, მწერალმა მკაფიოდ გვიჩვენა ამერიკული საზოგადოების კომერციული ინტერესები და მარადიული იდეალების გაუფასურება.

1920 წლიდან შერვუდ ანდერსონი ევროპაშია. პარიზში ის ხვდება ცნობილ ამერიკელ მწერალ ქალს, ფემინისტსა და ხელოვნებათმცოდნეს გერტრუდ სტაინს (1874–1946). სტაინის პარიზში მდებარე ლიტერატურული სალონი მრავალი ხელოვანისა და მწერლის თავშეყრის ადგილი იყო. მასი სალონის ხშირი სტუმრები იყვნენ ევროპელი და ამერიკელი მწერლები. სწორედ პარიზს შეფარებული ამერიკელ მწერლების – შერვუდ ანდერსონის, ფრენსის სკოტ ფიცჯერალდის და ერნესტ ჰემინგუეი მიმართ გამოიყენა სტაინმა თავისი ცნობილი ფრაზა: „აი, რა ხართ თქვენ ყველანი! ომში ნამყოფი ახალგაზრდები,– მითხრა მისს სტაინმა,– თქვენ დალუპული თაობა ხართ“(ჰემინგუეი, 1996:24). გერტრუდა სტაინის ამ ფრაზამ სამუდამოდ დაიმკვიდრა ადგილი ავროპული და ამერიკული კრიტიკის ისტორიაში.

ოჰაიოს შტატში დაბადებული მწერლის შთაგონების წყარო ოჰაიოს მობინადრეები, „პატარა ადამიანების“ ცხოვრება, მათი ყოველდღიური რუტინი გახლდათ. მაგრამ ყოველივე ამან ანდერსონთან განზოგადოებული სახე შეიძინა. ოჰაიო მარტო ერთი შტატი როდია. ის „მთელი სამყაროა“, საიდანაც დასაბამს იღებს ანდერსონის ნოველების ქარგა. ანდერსონთან ლოკალიზება პირობითია, როგორც ბრეტ ჰარტთან (ბრეტ ჰარტი „კალიფორნიული მოთხრობების“ ავტორია). ოჰაიოში

„მოგზაურობა“ ძლიერი „ჩანართია“ ანდერსონთან. მისი პერსონაჟები უსასრულოდ მოგზაურობს ოჰაიოს შტატში. უინსბერგი კონკრეტული ადამიანების თავგადასავლებითაა სავსე. მათი ისტორია მეტწილად ტრაგიკული და მძიმეა. ცხადია, მწერალს მშობლიურმა კუთხემ შესძინა მდიდარი შთაბეჭდილება, რაც მწერალმა ოსტატურად გამოიყენა. ამ მხრივ საყურადღებოა ნოველების კრებული „უინსბერგი, ოჰაიო“ („Winesburg, Ohio“, 1919).

დიახ, ყველაფერი ოჰაიოში ხდება! ანდერსონის პერსონაჟებს „კომუნიკაცია“ აქვთ უინსბერგთან. ისინი უსასრულოდ მოგზაურობენ უინსბერგის ქუჩებში და ამ მოგზაურობას დასასრული არ აქვს. ეს ლოკალური სივრცე ანდერსონთან განზოგადოებულ ხასიათს ღებულობს. სწორედ ეს იყო ერთ–ერთი სიახლე ამერიკული ნოველისათვის. ანდერსონის ეს „ჩანართები“, უფრო მოდერნისტული ხასიათისაა. ცხადია, მწერალი გააზრებულად იყენებს „ცნობიერების ნაკადის“ კომპოზიციურ ელემენტებს.

შერვუდ ანდერსონს დიდად არც კრიტიკა წყალობდა. მისი ნოველების კრებული „უინსბერგი, ოჰაიო“ სასტიკად იქნა გაკრიტიკებული. და არა მარტო ეს კრებული! მწერალს ბრალს სდებდნენ თამამი, „ხორციელი“, ნატურალისტური თემების პროპაგანდაში. „საზიზღარ“ და „ბინძურ წიგნს“ უწოდებდნენ. რეცენზიებში ლანძღავდნენ ავტორს და „სექსის პრობლემებით ავადმყოფურად გატაცებულ ადამიანად თვლიდნენ“ (ჭკადუა, 1972:24). მართალია, ანდერსონის ნოველებში ეს თემები ალაგ–ალაგ წამოწეულია, მაგრამ კრიტიკა შეგნებულად არ დაინტერესებულა ამ თემების გამომწვევი მიზეზებით. ფსიქოლოგიური და ფროიდისეული თემების სიჭარბე შემთხვევითი როდი იყო! საზრიან მკითხველს უნდა დაენახა ამ თემების საფარქვეშ რა მწვავე პრობლემები იყრიდა თავს. რბილად რომ ვთქვათ, კრიტიკის პანიგირიკული შეფასებები ყოველგვარ ზღვარს სცილდებოდა.

ერნესტ ჰემინგუეი საინტერესო დაკვირვებას გვთავაზობს შერვუდ ანდერსონზე. ის მაღალ შეფასებას აძლევდა ანდერსონის ნოველებს, რომანებს კი მკაცრად აკრიტიკებდა: „ზოგი მისი ნოველა მართლაც ძალიან მომეწონა. უბრალოდ წერდა, ზოგჯერ დიდებულადაც, იცნობდა იმ ხალხს, ვისზედაც წერდა, და ძალიან უყვარდა“. იქვე, ჰემინგუეი დასძენს: „იმავე ხანებში დაწერა ანდერსონმა ერთი რომანი, რომელსაც საბოლოოდ „შავი სიცილი“ უწოდა – იმდენად უბადრუკი, ხელოვნური და ყალბი, რომ თავი ვერ შევიკავე და პაროდია დავუწერე“ (ჰემინგუეი, 1996:20). ამასობაში ანდერსონი შემოქმედებითი სიმწიფის ასაკში შედიოდა. მისი ნოველების კომპოზიცია, ფორმა და შინაარსი მეტ აზრსა და სიცხადეს იძენდა.

შერვუდ ანდერსონის ნოველებს აერთიანებს ახალგაზრდა ჯორჯ უილარდი. ის ნოველებში ხშირად ჩნდება როგორც მთხრობელი, როგორც ავტორის ნიღაბი. მან კვანძი უნდა გახსნას, უნდა გაშალოს ტექსტის სივრცე და დიაპაზონი. ჯორჯ უილარდი პროფესიით რეპორტიორი და ჟურნალისტი. მწერალმა მას მეტად მნიშვნელოვან ფუნქცია დააკისრა. ამოუწურავია მისი თვისებები. ის მაშინ გამოჩნდება ტექსტში, როდესაც ყველაზე მეტად მისი გამოჩენაა აუცილებელი. მისი მახვილი თვალი ყველაფერს ამჩნევს და აკონტროლებს. ის დინჯი და აუჩქარებელი მთხრობელია. ის მუდამ კულუსებიდან ადევნებს თვალყურს მოვლენებს.

დეტალურად აღწერს „ფაქტებს“. ამ მეთოდს იყენებს ანდერსონის თანამომძმე და თანამოკალმე ჯეკ ლონდონი, როდესაც თავის პროზაში მთხრობელად გამოჰყავს მეილმუტ კიდი (ასევე სმოკ ბელიუ). ანდერსონის მსგავსად იქცევა ბრეტ ჰარტი. ისიც ხშირად იყენებს „ნიღაბს“. ჰარტის ნოველებში ხშირად ჩნდებიან ჯონ ოუკერსტი და მისი პროფესიული თანამომძმე ჯეკ ჰელმინი და სხვა პერსონაჟები. ანალოგიურ მეთოდს მიმართავს კიდევ ერთი ამერიკელი მწერალი, ამჯერად ჯერომ დევიდ სელინჯერი, როდესაც „გლასების ოჯახის“ ქრონიკებს თხზავს. მწერალს აქ მთხრობელად ბადი გლასი გამოჰყავს. ამდენად, ჯორჯ უილარდსა და ნოველის დანარჩენ პერსონაჟებს შორის განსაკუთრებული კავშირი მყარდება. ყველაფერი რაც ოჰაიოს მოსახლეობას თავს გადახდება, თითქოს ის გვიყვება. ის თითქოს არბიტრის როლს კისრულობს, ესარჩლება და მფარველობს ყველას. შეიძლება ითქვას, „უინსბერგი, ოჰაიო“ ექსპერიმენტული ნოველების კრებულია, რომელმაც ხელი შეუწყო ამერიკული პროზის შემდგომ განვითარებას.

სარკასტული რეალობა გვიჩვენა მწერალმა ნოველაში „სიკვდილი ტყეში“. მოხუცი დედაკაცი, რომელიც ნიკო ლორთქიფანიძის თავსაფრიანი დედაკაცის არქეტიპად აღიქმება, სოფელში, ქმარ-შვილთან მდინარის პირას ცხოვრობდა. ტექსტში გარემო ირეკლავს პირველქმნილ უმანკობას, რომელშიაც მთელი მოქმედება ვითარდება. ნოველის ექსპოზიციამ ჩანს, რომ მოხუცი დედაკაცი ტრავმირებული და საკუთარ თავში ჩაკეტილი გროტესკული პერსონაჟია. მას ყველამ ხელი ჰკრა! მანაც დანარჩენ საზოგადოებასთან გაწყვიტა კავშირი. ის გარიყული, ამაყი და მარტოსული ქალია, რომელიც არავისგან ელოდება თანაგრძნობას. ისიც შეეჩვია თავის ერთფეროვან ყოველდღიურობას. ქალი არც სიძულვილს გრძნობდა ვინმეს მიმართ და არც ტკივილს, რადგან ერთიც და მეორეც დიდი ხანია მასში გამქრალიყო. სამდურავი არავის მიმართ წამოცდებოდა. ქმარ-შვილს თავისი ცხოვრება ჰქონდათ. ისინი კარგი კომპანიონები იყვნენ, ამ სიტყვის პირდაპირი მნიშვნელობით. „ქმარიც და შვილიც - ორივე კაი არამზადა ჰყავდა“- ვკითხულობთ ერთგან ნოველაში და, ქალი ამ სევდიან წუთისოფელში მარტო იყო.

ნოველაში შესტის ხელოვნება მაღალ რანგშია აყვანილი. მწერალი ადამიანის ტკივილის გადმოსაცემად ყველა საშუალებასა და მეთოდს მიმართავს. ანდერსონის „ჟესტს“ ძალუმს განწირული ადამიანის საიდუმლოებების გამხელა, ვინემ სიტყვებს. თოვლში სიკვდილით ანდერსონმა ყველაფერი გვითხრა - სიკვდილთან ადამიანი მარტოა!

იქნებ ეს უკეთესიცაა!

ტყეში სიკვდილი გაფილტრული რეალობაა, რომელიც ჩვენს თვალწინ ხდება. ეს პატარა ნოველა ადამიანის უმწეობის მთელ ისტორიას იტევს. ძაღლების „სტვენა“, „ჟრიამული“, „წკმუტუნი“ მოგვაგონებს ველური ტომის გამარჯვებას - ადამიანურ საწყისებზე. ამ უსიუჟეტო პატარა ტექსტში იკითხება მარტოხელა ადამიანის ტრაგედია, რომელიც ყველასაგან მიტოვებული ბუნების წიაღში მიიცივალა, თითქოს ბუნებამ მისთვის მკლავები გაშალა და სამუდამოდ გულში ჩაიხუტა გაწირული არსება.

ქალი ყმაწვილობიდან სიბერემდე მდუმარედ, მორჩილად იტანდა დამცირებას,

მძიმე ყოველდღიურობას. მდუმარება, მორჩილება ეს არის ქრისტიანული აქტი. ამავე დროს, პროტესტის ფორმაც – მაინც არაფერი შეიცვლება! ტრანსცენდენტურია მისი მთელი ყოფითი საქმიანობა (უვლის ფრინველებსა და ცხოველებს. მათი გამოკვება მისი უმთავრესი მოვალეობაა).

„მოხუცი ქალი თვალს არაფრით მოგტაცებდათო“, - გვეუბნება მწერალი, მაგრამ მთლად ასე როდია! ქალი რეალურ ცხოვრებას სარკესავით ირეკლავდა.

თოვლში სიკვდილი ღრმა კონოტაციების შემცველია. თეთრ სიწმინდეში ქალი ეზიარა პირველქმნილ უმანკოებას. თოვლის მრავალი სემანტიკა მოგვეპოვება. თოვლი სისპეტაკის, სიწმინდის, უმანკოების სიმბოლოა. „თოვლში დამარხვა“ სიწმინდესთან დაბრუნებაა. ტომარაც, რომელიც ქალს ზურგზე წამოკიდებული აქვს, მეტაფორული დატვირთვა აქვს. ზოგადად, მეტაფორებითაა სავსე ტექსტი. ყოველ ადამიანს თავისი ტვირთი სატარებელი აქვს. ამ ტომარაში თავმოყრილია კაცობრიობის მთელი „სწეულება“. ის ერთგვარი პანდორას ყუთია, მაგრამ „პანდორას ყუთს“ ძაღლები ხსნიან და კაცობრიობა ერთ წრეზე ტრიალებს. გამოსავალი არ ჩანს!

ნოველაში იგრძნობა ჯეკ ლონდონის მოთხრობის ნარატივი („წინაპართა ძახილი“). პატრონის სიკვდილის შემდეგ ძაღლებში წინაპართა სისხლი იღვიძებს და, ცხოვრება თავისი ჩვეული გზით მიდის, ბრუნავს და არ იცოდებს თავსაფრიანი დედაკაცის მსგავს ადამიანებს. „დიდებული ადამიანები უძეგლოდ იკარგებიანო“, - სევდიანად დასძენს ნიკო ლორთქიფანიძე.

„უძლურება“ ედგარ პოს ნოველების ქარგას გვაგონებს. ანდერსონმა აქ გვიჩვენა ცხოვრების ფსკერზე მოქცეული ადამიანის უმძიმესი ყოფა. გონება არეული მამაკაცი, ჩამოკონკილი და მტვრიანი სამოსით, ნაწყვეტ-ნაწყვეტ გვიყვება თავის მძიმე ისტორიას. ედგარ პოს პერსონაჟების მსგავსად მასაც ხელი ჰკრეს, ახლობელმა ადამიანებმა ზურგი აქციეს: „ფულს არ მოგცემ, ჩემგან თავისუფალი ხარ“, - მითხრა მამამ. „ფული არ გვქონდა. ქორწინება ოცდაერთი დოლარი დაგვიჯდა. ცოლი მომიკვდა“, - ელვის სისწრაფით გვიყვება თავის ისტორიას ცხოვრებისაგან დაუძლურებული და დაჩაჩანაკებული ლირიკული გმირი. ამ პროზაული სტრიქონების მიღმა თავსდება ადამიანის მთელი ტრაგიკულობა. გონებაარეული მოხუცი ჭეშმარიტებას ღაღადებს, მაგრამ მისი მოსმენა არავის უნდა, რადგან ის ცხოვრებისაგან გარიყული და მიუსაფარია. ის ამ უზარმაზარ კოსმიურ სამყაროში სრულიად მარტოა, სულისშემძვრელ წარსულთან და მძიმე რეალობასთან. ისიც ედგარ პოს პერსონაჟით ამაყია, „თავს არავის წაკითხვინებს“, თავის სამყაროში ადვილად არავის შემოუშვებს, რადგან ოჯახმა და საზოგადოებამ ზურგი აქცია და ბრბოს კაცად აქცია. მთელი ნოველა ლაკონურად მოგვითხრობს პიროვნების ტრაგედიას. ამ და სხვა ნოველებში მწერალმა გვიჩვენა ცხოვრებისაგან დაბეჩავებული ადამიანების ფსიქოლოგია, მათ უმძიმესი ყოფა. მათი ადგილი კაპიტალისტურ სამყაროში არაა.

ანდერსონის ნოველებიდან საყურადღებოა „ღვთიური ძალა“. სიუჟეტი ნაცნობია. არაერთგზის წაგვიკითხავს, ან მოგვისმენია. ამ თემით დაინტერესებული იყვნენ: ილია ჭავჭავაძე, ნათანიელ ჰოთორნი, გუსტავ ფლობერი, ემილ ზოლა, მიგელ დე უნამუნო. პრესვიტერიანული ეკლესიის ახალგაზრდა პასტორი მარცხდება ღვთის წინაშე, რადგან რწმენის ნაკლებობას განიცდის. წმინდა წერილები გვეუბნება, რომ

ღმერთისა და ადამიანის დაახლოება რწმენის გარეშე შეუძლებელია: „მტკიცედ იდექით სარწმუნოებაში“, – შეგვაგონებს პავლე მოციქული (1კორ.16:13). „ეჭვიანი ჰგავს ზღვის ტალღას, ქარის მიერ აღძრულსა და მიმოტაცებულს“; „მეჭველი კაცი არამდგრადია მის ყველა გზაზე“, – წერს ქრისტეს მოციქული იაკობი (1.6:8).

ახალგაზრდა პასტორი გაორებული და დაუსრულებელი ფსიქოლოგიური სახეა. ის ბოლომდე სიმულაციურ სამყაროში ცხოვრებას ამჯობინებს; საკუთარ ადგილს ვერ პოულობს ვერც საზოგადოებაში და ვერც მრევლში. მას გაცნობიერებული აქვს თავისი შეცდომები, მაგრამ მაინც ვერ ელევა ანაფორას, მრევლს, ტაძარს. ყველაზე მეტად იმ მისტიკურ ნიღაბს, რომელსაც შეგნებულად ამოეფარება. მისი „მსახურება“ თეატრალურ თამაშს ემსგავსება. ის მოხდენილად ირგებს „ანაფორა–ნიღაბს“.

ახალგაზრდა პასტორის სულიერი წონასწორობა ირღვევა მაშინ, როდესაც სარკმლიდან ახალგაზრდა მასწავლებლის ნახევრად შიშველ სხეულს იხილავს. პასტორის სულში ნამდვილი ბრძოლა იწყება. სურვილი აქვს კიდევ ერთხელ იხილოს ქალის შიშველი სხეული. ის სულიერად და ზნეობრივად ისე ეცემა, რომ სარკმლის მიწას ქვით ჩაამსხვრევს.

პასტორი ამ ამოტეხილი ხვრელიდან იმზირება; მისი სულიერი სივრცე დაგმანულია. მისი სულის სარკმელი - დავიწროვებული; ის ისევე მარცხდება, როგორც ილიას განდეგილი; მიგელ დე უნამუნოს ღირსი მამა მანუელი („წმინდა მანუელ სათნო, წამებული“). ცხადია, მამა ჰარტმენი მოწოდებით სულიერი მამა არაა. ის მერყევი და რწმენა დანგრეული მოძღვარია, რომელიც ბნელი გზით დაიარება (პირდაპირი მნიშვნელობითაც მთელი ტექსტის მანძილზე ღამით დაეხეტება). მისი მჭვრეტელობითი სივრცე ამოტეხილი სარკმლიდან იწყება და იქვე მთავრდება. ამის იქით ის ვერაფერს ხედავს. ის ჩაკეტილ წრეში ტრიალებს. ის გროტესკული პიროვნებაა – ფართო გაგებით. სამრეკლოში მხოლოდ იმიტომ ადის, რომ იქიდან მასწავლებლის შიშველი სხეული დაინახოს.

ტექსტში არის ბევრი მეტაფორა: სარკმელი, ქალი, წიგნი, სიგარეტი. ს.ს. ორბელიანის განმარტებით, სარკმელი ეწოდება „სახლთა სასინათლო გარდასაჭვრეტელს, კეთილად ნაშენები კაცთა მიერ“ (სს.ორბელიანი, ტ.IV. გვ., 65). ანდერსონის პერსონაჟს „სასინათლო გარდასაჭვრეტელი“ სულისა დაგმანული და დავიწროვებული აქვს. ახალგაზრდა პასტორი ამოტეხილი სარკმელის იქით ვერაფერს ხედავს. ის „ორი ბატონის“ მსახურია. მას ევლინება მაცდური – ქალის სახით და ხუხულასავით ინგრევა მთელი მისი სულიერი საყდარი. ამით სრულდება მისი ხანმოკლე „სამოთხეში“ ცხოვრება (როგორც კაცობრიობისა). დარღვეულია მისი სულიერი სივრცე; მისი ცნობიერებ - დანგრეულია. მან იხილა საკუთარი ამოყირავებული სულის ტაძარი, მაგრამ ამაინც აგრძელებს მდებარე ფიქრს, რომელიც სამუდამოდ ანგრევს მის პატარა სენაკს. მან ჭეშმარიტებისაკენ სვლა საკუთარი ნებით შეწყვიტა; ბოლომდე ცოდვაში იძირება და ამით უფალსაც განშორდება.

ანდერსონის პერსონაჟების ცხოვრება ხშირად მასკარადს ემსგავსება. კომერციულმა გარემომ ბევრს იმედის სხივი ჩაუსახა. ამ გარემოში ან წააგებ, ან მოიგებ! წაგებულები უფრო ჭარბობენ მოგებულებს. მისი პერსონაჟები მძიმე რეალობის

შედეგად აუტსაიდერები გამხდარან. ბობოქარი ბაზრის კანონების შედეგად მათ სურვილებს ახდენა არ უწერიათ. თუმცა ისიც ნათელია, რომ უკეთესი ცხოვრებისათვის შინაგანად ისევ იბრძვიან. მაგრამ მათი განწირულობა იმდენად სულისშემძვრელი აღმოჩნდება, რომ მწერალი მათ ძალზე მცირე შანსს უტოვებს! ასეთია კომერციული ბაზრის ლოგიკა. ამ მხრივ საყურადღებოა ანდერსონის ნოველა „კვერცხი“, სადაც ხელმოცარული კაცის ტრაგი-კომიკურ ისტორიას ვეცნობით. ნოველას გასდევს ფილოსოფიური ძიებანი, პიროვნების ტრაგიზმი, ქაოსურ სამყაროში თავის გადარჩენის ძლიერი სურვილი, მაგრამ კომერციულ გარემოში ადამიანის ბედი სავალალო და კომიკური ხდება. ამორფული სამყარო არავის ინდობდა!

„ჩემი მოთხრობა უშუალოდ ქათამს როდი ეხება. უფრო დაზუსტებით რომ ვთქვათ, იგი კვერცხზეა აგებული“; „მამაჩემი ჯამბაზის ვნებათა ღელვას აეტანაო“, – გვიყვება შვილი საკუთარ მამაზე. მართლაცდა, გამდიდრების მანიით შეპყრობილი და კომერციულ მოგებაზე გათვლილი მომავალი ილუზიური და ტრაგიკული აღმოჩნდება. ის უჩვეულო ექსპერიმენტი – ბოთლის ყელში კვერცხის გაძრომა, ნაჭუჭის დაუზიანებლად, მხოლოდ ჯამბაზობა და მასხარაობა აღმოჩნდება. ბოლოს ანდერსონის პერსონაჟი ნებაყოფლობით გამოდის უაზრო თამაშიდან, რადგან ხვდება, რომ თავისი „თამაშით“ ვერ გამოაფხიზლებს საზოგადოებას. კვერცხისადმი ფილოსოფიურმა მიდგომამ ის ტრაგიკულ პიროვნებად აქცია. ტექსტში გაიეღვებს – „წმინდა ამერიკული ვნება“, „ამერიკული სული“, რომელიც მეტ სიღრმისეულ გააზრებას მოითხოვს. „ამერიკულმა ვნებამ“ დალუპა ბევრი გამდიდრების მანიით და პატივმოყვარეობის სენით შეპყრობილი ადამიანი.

ტექსტში გამოკვეთილია მთავარი ქრისტიანული სიმბოლო. კვერცხი სამყაროს ცენტრს, მის სუბსტანციას წარმოადგენს, მაგრამ აქამდე მისასვლელი გზა გროტესკული და აფსურდულია. მთავარმა გმირმა ოჯახი თეატრს დაამსგავსა, უფრო ცირკს, სადაც თავს იყრიდნენ მხოლოდ სეირის მაყურებლები.

კომიზმი და გროტესკი იყრის თავს ნოველაში „გროტესკის წიგნი“ (ამ ნოველით იხსნება „უინსბერგი, ოჰაიო“). სამოც წელს გადაცილებული მოხუცი მწერალი თავისი ახირებული სურვილებით ნამდვილი გროტესკული სახეა. ანდერსონმა მას უიშვიათესი გროტესკული ნილაბი მოარგო. მოხუც მწერალს არ მოსწონდა, რომ მისი ოთახის ფანჯრები მაღლა იყო განლაგებული. მას კი დილით გაღვიძებულს სურდა ხეები დაენახა. ერთ დღეს დურგალი დაიბარა, რომ საწოლი ფანჯრის დონემდე აემაღლებინა. ამის შემდეგ, როდესაც მწერალს ძილი მოუნდებოდა, საწოლთან სკამი უნდა მიედგა....

გროტესკული სიუჟეტია, არა?!

ანდერსონის სათქმელი მხოლოდ ეს როდია!

ნოველაში გაცხადებულია კულტურისა და ხელოვნების კრიზისი. „ადრე სამყარო ახალგაზრდა იყო, ქვეყნად უთვალავი აზრი არსებობდა...“ მოხუცი მწერალი დამორდა „ადრეულ პერიოდს“, რასაც ძლიერ განიცდის. ადრეული ხანა მის ცნობიერებაში ღრმადაა დაღეჭილი. „წარსულს“ მასში ღრმა ფესვები გაუდგამს. ის ვერ ელევა წარსულს, ადრეულ პერიოდს. სამყარო კი მეტისმეტად შეიცვალა! ადამიანები გაუცხოვდნენ! „ღმერთ მოკვდა!“ სამყარო აპოკალიფსურ ზღვარზეა!

ნოველა აფსურდის ელემენტებითაა გაჯერებული. ანდერსონის აზრით, თანამედროვე ადამიანს არ შეუძლია აფსურდული რეალობიდან თავის დაღწევა. მწერალმა ამ ნოველაში ექსცენტრიული პერსონაჟის კარიკატურული დახასიათება მოგვცა. მოხუცი მწერლის მთელი ცხოვრება ირონიულია. ის კრებითი სახეა, ტრაგიკული და მიტოვებული, რომელიც შეგნებულად გაექცა რეალობას და გროტესკად იქცა.

მკითხველი გრძნობს, რომ ყოველივე ეს ტრანსცენდენტალური რეალობა; ანდერსონისეული მწარე რეალობა და სარკაზმია, საიდანაც ადამიანებს თავის დაღწევა უჭირთ.

ზიგმუნდ ფროიდის თეორიის კონცეპტი გამოკვეთილია ნოველაში „ტენდი.“ როგორც ცნობილია, ფროიდი არაცნობიერ ფსიქიკურ პროცესებს დიდ ადგილს უთმობს თავის თეორიულ შრომებში. ამავე დროს, მწერალი აქ კონტამინაციის ხერხს მიმართავს. თხრობისას აქ ორზე მეტი ამბავია გაერთიანებული. ტექსტში მწერლის პოზიცია უკიდურესად შენიღბულია. მოქმედება უინსბერგში ხდება. აქაც ფიგურირებს ჯორჯ უილიარდი – ავტორის სახე-ნიღაბი.

ნოველას არ აქვს მარტივი სიუჟეტი. ახალგაზრდა მდიდარი ვაჭრის შვილი ხმაურიან ქალაქს გამოქცეული სამკურნალოდ სოფელში ჩამოდის და უღრმავდება თავის ქვეცნობიერ სახიფათო შიშებს. ლოთობამ და მარტოობამ ის სასოწარკვეთილებამდე მიიყვანა. ლოთობა – გაქცევაა, პროტესტია საზოგადოების წინააღმდეგ მიმართული. ქალაქს გამოქცეული კაცი სოფელურ გარემოში ცდილობს თავი უსაფრთხოდ იგრძნოს, მაგრამ ამაოდ. უსაქმურობისაგან უფრო მეტს ლოთობდა. მდიდარი ვაჭრის შვილი უნუგეშო მარტოობის ბინადარი გამხდარა. ლოთობამ და მარტოობამ მოცელა, ცხოვრებისგან გარიყა. მასაც ვერ გაუგეს, როგორც ენოქ რობინსონს. რა არის ამის მიზეზი? მისი სულიერი შფოთვის სათავე სად უნდა ვეძიოთ?

სოფელი – პირველქმნილ გარემოში დაბრუნებაა. ახალგაზრდა ჭაბუკი შეგნებულად განუდგება ცივილიზირებულ სამყაროს, რადგან იცის, რომ პირველქმნილი უმანკოების დაბრუნება მხოლოდ ამ გარემოშია შესაძლებელი. ჭაბუკი გვანდობს თავისი სულის ვარაშ: „ერთ დროს ნამდვილი მეოცნებე ვიყავი და ჩემი სხეული ჯერ კიდევ არ იყო გახრწნილიო“. ჭაბუკის „წინასწარმეტყველებაში“ მეტაფორული აზროვნება იკვეთება. მან „ცოდვა“ შეიმეცნა და სურს დაიბრუნოს პირველქმნილი უმანკოება, რომელიც მასში მთლიანად წაშლილი არაა.

მთელი ნოველის მანძილზე მარტოსული ჭაბუკი დაკარგული სულიერი საწყისების ძიებაშია.

ჭაბუკის შფოთვები, მოჭარბებული ემოციები, ფსიქიკური სტრესის შედეგია (ის ხომ ლოთობის გამო გამოექცა ქალაქს). ის კრიტიკულ მდგომარეობაშია. მისი ქვეცნობიერი ვერ აკონტროლებს მის განცდებს, მოჭარბებულ ემოციებს, სურვილებს. მისი ინტიმური ველი მთლიანად დარღვეულია. მასში უფრო და უფრო იზრდება დამაბულობის შეგრძნება. ეს ჩანს მისი „მონოლოგიდან“. მისი შინაგანი შფოთვები მის ცნობიერებაშია დალექილი.

ჭაბუკი ცდილობს ჩაახშოს თავისი ქვეცნობიერი სურვილები, მაგრამ ამაოდ.

მისი წუხილი პიროვნულს აღემატება. სიყვარული ვერ უპოვია, დარდი და კაემანი მოძალება. ის გადარჩენისათვის იბრძვის; სიყვარული მისთვის უმთავრესია, ამიტომაც აღსარებასავით გვანდობს: „მარტო ლოთობით არ ვარ შეპყრობილი. სხვა რაღაც მაწუხებს. მე მიჯნური ვარ. მაგრამ სატრფოსთვის ვერ მიმიგნია ჯერაც. ეს უბრალო საქმე როდია. თუკი გესმით რას ნიშნავს. ეს მე დამლუპავს, გამანადგურებს! ეს ყველას არ ესმის!“ (ანდერსონი,1968:165).

ნოველაში „მარტოობა“ ენოქ რობინსონი „უთვისებო კაცია“. მისი ადგილი თანამედროვე საზოგადოებაში არაა. ის განწირული, გარიყული და მიუსაფარი არსებაა. მისი უწვრთნელი სული ეპოქის სიმახინჯეს ეწირება. ამავე დროს, ცისფერთვალეა ოპაიოელი ენოქი ნამდვილი ეგოისტი, პატივმოყვარე და ნარცისი იყო. ის საკუთარი ფანტაზიით შექმნილ სამყაროში ცხოვრობდა და იქედან იჭვრიტებოდა. ენოქს სარეკლამო კანტორაში მუშაობით გაჰქონდა თავი და კმაყოფილი იყო თავისი ერთფეროვანი ცხოვრებით. შეშლილი მოხუცის სევდიანი ამბავი მძიმე მოსასმენია მკითხველისათვის.

ნოველაში კულტურისა და ხელოვნების კრიზისი გამოკვეთილი. ენოქ რობინსონი თანამედროვე კულტურის სახეა, რომელმაც დეგრადაცია განიცადა. ის გროტესკული და კარიკატურული პერსონაა. მწერალი დასძენს: „ცხოვრებაში არაფერმა გაუმართლავ ენოქს“. ცხადია, ენოქი უნიადაგო და ხელმოცარული ესთეტია. ზედმეტად მეოცნებე და ლირიკული. მისი დაუმთავრებელი ნახატები, რომელიც კედელზე ეკიდა, მეტყველებდა ენოქ რობინსონის უნებისყოფაზე, რწმენის ნაკლებობაზე. თუმცა საკმაოდ კარგად ხატავდა, გონების სიღრმეში ბევრი სათუთი აზრიც ჰქონდა, მაგრამ ბავშვივით გულუბრყვილო იყო და ეს უშლიდა ხელს. „ბავშვობას ველარ გადააბიჯა და, რასაკვირველია, ადამიანებს მისი არ ესმოდათ“, – გვეუბნება მწერალი. ქალაქის მცხოვრებლებს კარგად ახსოვდათ მშვიდი და მოღიმარი ყმაწვილი, მისი უცნაური ქცევები. შუა გზაზე იცოდა სიარული და ზოგჯერ თან წიგნსაც კითხულობდა. მეეტლეები უყვიროდნენ და აგინებდნენ, ვიდრე გონს არ მოვიდოდა და გზიდან არ გადავიდოდა. მთელი მისი ცხოვრება ტრაგი-კომიკური იყო.

იქნებ ოჯახმა, საზოგადოებამ ხელი ჰკრა? ერთგან ვკითხულობთ: „რასაკვირველია, ადამიანებს მისი არ ესმოდათ.“ იქნებ ეს გაუცხოება, გარიყულობა, სამყაროდან გაქცევა საზოგადოების ბრალია! მაგრამ ენოქ რობინსონს ამ საზოგადოებასთან დაპირისპირების უნარი დაქვეითებული ჰქონდა, ამიტომაც როგორც ხელოვანი და პიროვნება, მარცხდება.

ყურადღებას იპყრობს შ.ანდერსონის მცირე ესე „თესლი“, რომლის ლირიკული გმირი გვანდობს: „მე კი ადამიანთა ცხოვრებაში ვიჭრებოდი. ქალსა და კაცს კანქვეშ ვუძვრებოდიო.“ ასე იყო ანდერსონიც! ადამიანთა ცხოვრებაში ღრმად იჭრებოდა. სწავლობდა მათ ფსიქოლოგიას, შინაგან სამყაროს, სურვილებს. ამ ლირიკული გმირის მსგავსად, ანდერსონის პერსონაჟები გროტესკული სახეები არიან. მათ უკლებლივ ადამიანური რესურსების ნაკლებობა აღელვებთ. ცხოვრებისგან გამოფიტული ადამიანები ითხოვენ უმთავრესს – სიყვარულს, მაგრამ სიყვარულისათვის ადამიანებს დრო არ რჩებათ.

ამრიგად, შერვუდ ანდერსონი გროტესკული სახეებისა და ნიღბების უზადლო ოსტატია. მისი გროტესკული პერსონაჟები გვიყვებიან შემზარავ სინამდვილეზე. მათ არათუ აწმყო, მომავალიც არ გააჩნიათ. მწერალი ცდილობს ადამიანის ფსიქიკის ღრმა შრეებში შეღწევას, რათა თავისი გროტესკული პერსონაჟების შინაგანი სამყარო გაგვაცნოს. სიმახვილით, სიღრმით, სიმბოლოებითა და მეტაფორებით გამოირჩევა მწერლის ნოველები. დიდია მისი ნოველების ზემოქმედების საიდუმლოება. ცხადია, ანდერსონის პერსონაჟები არ არიან სქემატური და ხელოვნური. ისინი რეალობას ემნიან. იქნებ, ამ პერსონაჟთაგან რომელიმე ავტორის ალტერ ეგო იყო და ასე ცდილობდა მწერალი სამზეოზე გამოიტანოს თავისი სულის სატკივარი. რაც მთავარია, ანდერსონმა თავისი ნოველებით მოდერნისტულ ლიტერატურას ერთგვარი წინაპირობები შეუქმნა.

ასეთია ჩვენ მიერ დანახული შერვუდ ანდერსონი და მისი ნოველების კომპოზიცია, მხატვრულ-ესთეტიკური ღირებულება, კულტურული პარადიგმა, მეტაფორული აზროვნება.

ლიტერატურა:

ამერიკული ნოველა, (1968), ორ ტომად. ტ.,2. შემდგენელი ც.თოფურიძე. გამომცემლობა „საბჭოთა საქართველო“, თბილისი.

ანდერსონი შ., (2015), უინსბერგი, ოჰაიო. თარგმანი გ.სართანასი. გამომცემლობა „უნივერსალი“, თბილისი.

ანდერსონი შ., (2011), სიკვდილი ტყეში. თარგმანი მ. ცერცვაძის. ჟურნ. „ლიტერატურული პალიტრა“. N10.

ლამანი ჰ.მ., (2008), ზიგმუნდ ფროიდი. თარგმანი მ.ასათიანის, გამომცემლობა „პეგასი“, თბილისი.

ჭკადუა ვ., (1972), შერვუდ ანდერსონი. გამომცემლობა „განათლება“. თბილისი.

ჰემინგუეი ე., (1996), განუყრელი დღესასწაული. თარგმანი ვ. ჭელიძის. გამომცემლობა „საქართველო“, თბილისი.

Townsend Kim, (1987), Sherwood Anderson, A Biography. Boston.

Grotesque Faces and Masks of Sherwood Anderson's Characters

Tsurtsumia Koba
Sokhumi State University

Abstract

The purpose of the presented publication is critical analysis, interpretation and connotative searches of the novels of a great American writer Sherwood Anderson. From this point of view, the work discusses Anderson's short, plotless novels and their composition. Writer's writing style, environment, criticism of the era, crisis of culture and art, philosophical and psychological topics are shown as well. The architectonics of Sh. Anderson's novels is solid, concise and capacious. They contain the most important fragments of human existence, sometimes the entire history.

Sh. Anderson comprehends present time, difficult existential environment with all intensity. Anderson's protagonist characters compete with time, era, degraded system and

authoritarian regime. They are characters out of the time stream. The writer's tragic faces and masks create the reality of the era.

Capitalist values and worldview destroy and enslave people with high ideal principles and values. Anderson's characters are victims of violence, harsh realities of capitalism, and pressures of society. They are most worried about the scarcity of human resources and the lack of humanity. A complete disaster of Anderson's characters is caused due to idleness and loneliness. The characters, who are broken from life, talk to us about the unbearable reality. All these are convulsions of an intolerant epoch.

Discursive thinking, connotative searches, interpretation, meditations, multi-dimensionality of thought, critical analysis, judgment, confrontation, understanding of metaphors and symbols, methodological searches follow the presented texts.

Key Words: American novel, grotesque, sarcasm, lapidary, cognitive, contamination, Sherwood Anderson.